

УДК 339.94

Н. М. Грущинська
кандидат економічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник відділу глобальних систем
сучасної цивілізації, Інститут світової економіки і міжнародних відносин
Національної академії наук України
gruschinska@meta.ua

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Анотація. У статті розкриваються особливості міжнародного досвіду формування структури спеціалізації національних економік в умовах глобальних технологічних трансформацій. Обґрунтовуються передумови та наслідки впровадження стратегій міжнародної спеціалізації національних економік країн Південно-Східної Азії, розглядається можливість часткового використання їх досвіду в Україні.

Ключові слова: технологічні трансформації, глобалізаційні процеси, інновації, технологічні уклади, інтеграційні процеси.

Н. Н. Грущинская

кандидат экономических наук, доцент, ведущий научный сотрудник отдела глобальных систем современной цивилизации, Институт мировой экономики и международных отношений Национальной академии наук Украины
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ФОРМИРОВАНИЯ СТРУКТУРЫ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЭКОНОМИК В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ ТРАНСФОРМАЦИЙ

Аннотация. В статье раскрываются особенности международного опыта формирования структуры специализации национальных экономик в условиях глобальных технологических трансформаций. Обосновываются предпосылки и последствия внедрения стратегий международной специализации национальных экономик стран Юго-Восточной Азии, рассматривается возможность частичного использования их опыта в Украине.

Ключевые слова: технологические трансформации, глобализационные процессы, инновации, технологические уклады, интеграционные процессы.

Nataliya Gruschynska

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Leading Research Worker, Institute of World Economy and International Relations of the National Academy of Sciences of Ukraine

INTERNATIONAL EXPERIENCE OF THE NATIONAL ECONOMIES SPECIALIZATION STRUCTURE FORMING IN CONDITIONS OF GLOBAL TECHNOLOGICAL TRANSFORMATIONS

Abstract. In this article the features of international experience in formation of national economy's structural specialization in global technological transformations are revealed. Pre-conditions and consequences of strategies of South-East Asia countries national economies' international specialization are grounded and possibility of their experience's partial usage for Ukraine is examined. The new phase of scientific and technological revolution and the internationalization of capital flows transformed the national model of economic development. In Ukraine, the stage of economic modernization has begun intensified by the country's participation in the processes of globalization. Under these conditions, overtaking and mobilization strategy for economic growth that has dominated in the second and third technological modes becomes quite inefficient. There is a need to transform basic goals and objectives in order to adapt the country's national identity to global challenges. To protect technological industries which produce high added value is expedient to new Ukrainian structural strategy.

Key words: technological transformation; globalization; innovation; technological modes; integration processes.

JEL Classification: F01, F02

Постановка проблеми. Технологічні трансформації сучасних глобальних процесів зумовлюють значні зміни у структурах міжнародної спеціалізації кожної національної економіки. Особливого значення в аспекті визначення місця національної економіки в сучасних світогосподарських процесах набувають інноваційні, інформаційні, зумовлені технологічними трансформаціями глобальні процеси та їх вплив на національні економіки. Міжнародна спеціалізація національної економіки є ключовим фактором, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку. Аналіз еволюції процесів спеціалізації доводить, що саме спеціалізація спонукала до створення інтеграційних утворень, розвитку не лише регіоналізації, а й глобалізації. Міжнародна спеціалізація країн безпосередньо залежить від загальних процесів глобалізації, інтернаціоналізації, інтеграції, інформаційно-технічного розвитку економіки. Технологічний розвиток передбачає піднесення економіки шляхом прогресивних зрушень, залучення інвестицій,

послідовного зростання науково-технологічного сектору, економіки знань [1]. Політика технологічних укладів є провідником сучасних процесів постіндустріального суспільства. Тенденції нинішнього інноваційного розвитку свідчать про прискорення змін у промисловості, структурі, масштабах, територіальному розміщенні та організації виробництва, а також у співробітництві країн світу, загальною формою якого стає міжнародний трансфер технологій, що змінює місце і роль «людського чинника». Сучасні інноваційні зміни пов'язані із творчістю, інтелектом, знаннями, новаторством людини як основного носія інноваційних ідей [2]. Домінування кожного із технологічних укладів та інноваційні процеси сприяють змінам у структурі міжнародної спеціалізації кожної країни.

Із розвитком глобалізаційних процесів відбуваються зміни у взаємозв'язку міжнародної спеціалізації і кооперування виробництва. Якщо на початку ХХ ст. міжнародна спеціалізація мала міжгалузевий характер, то від початку

50–60 років на тлі активізації науково-технічних процесів спеціалізація набуває внутрішньогалузевого характеру, який залишається і закріплюється станом на перше десятиріччя XXI століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу статті склали роботи провідних вітчизняних та закордонних учених і фахівців у сфері глобалізації, постіндустріального розвитку, конкурентоспроможності національної економіки, міжнародних інноваційних процесів, аналізу технологічних укладів. У цьому зв'язку варто відмітити наукові праці таких українських і російських учених, як А. Філіпенко, П. Юхименко, П. Леоненко, Д. Лук'яненко, С. Єрохін, Т. Бревдо, Л. Антонюк, О. Білорус, Б. Губський, О. Канищенко, В. Новицький, Ю. Пахомов, А. Поручник.

Технологічні трансформації та глобалізаційні процеси досліджуються в роботах російських учених Г. Азоєва, Е. Кочетова, В. Петрова, Р. Фатхутдінова, І. Спиридонова та ін.; серед зарубіжних праць слід назвати роботи А. Бранденбургера (*A Brandenburger*), Р. Вернона (*R. Vernon*), Г. Грубера (*G. Guber*), П. Кругмана (*P. Krugman*), Ф. Ліста (*F. List*), А. Маршалла (*A. Marshall*), Н. Самуельсона (*N. Samuelson*), А. Сміта (*A. Smith*), Р. Солоу (*R. Solow*), Е. Хекшера (*E. Heckscher*), Дж. Хікса (*D. Hicks*).

Тематиці циклічності розвитку економіки, економічного зростання та інновацій як локомотива останнього, а в цьому контексті й проблематиці технологічних укладів особлива увага приділена в роботах Й. Шумпетера (*J. Schumpeter*), М. Кондратьєва, С. Глазєва, В. Геєця, А. Гальчинського, Л. Федулової та ін. Серед сучасних учених, які займаються дослідженням впливу інноваційної діяльності на економічний розвиток, необхідно виділити В. Білоусова, М. Віткова, О. Дація, О. Лапка, А. Чухна.

У працях вітчизняних науковців О. Амоші, В. Александрової, Ю. Бажала, О. Болховітінової, З. Борисенко, А. Даниленка, Б. Кваснюка, С. Кіреєва, І. Крючкової, М. Меламеда, В. Мунтіяна, Л. Мусіної та ін. обгрунтовано, що національна конкурентоспроможність є основою активного розвитку національної економіки України і формує її міжнародну позицію в умовах сучасних глобальних трансформацій.

Критичний аналіз наукових праць дозволяє зробити висновок про відсутність досліджень, у яких міжнародна спеціалізація розглядається не лише як складова міжнародного поділу праці, а як основа конкурентоспроможності країни. Зовсім відсутні дослідження, де наводилися б методики розрахунку рівня міжнародної спеціалізації не на регіональному, а на міжнародному рівні.

Важливим і малодослідженим залишається питання міжнародної стратегії розвитку національної економіки України. Інноваційні моделі передбачають їх упровадження в умовах стабільного розвитку країни, чого сьогодні бракує. У зв'язку із внутрішніми негативними факторами та зовнішніми технологічними трансформаціями постає питання визначення оптимальної моделі розвитку економіки України на основі визначення провідних напрямів її спеціалізації, стану наявного економічного потенціалу та створення умов для виробництва міжнародно спеціалізованої продукції, конкурентоспроможної на міжнародному ринку.

Мета статті – розкрити особливості міжнародного досвіду формування структури спеціалізації національних економік в умовах глобальних технологічних трансформацій та визначити можливі шляхи його адаптації для економіки України.

Основні результати дослідження. Дослідження питань міжнародної спеціалізації вимагає аналізу зарубіжного досвіду стратегічних реформ міжнародної спеціалізації національних економік. Яскравим прикладом можуть бути позитивні тенденції, що відбуваються у країнах Південно-Східної Азії. Провідна роль в експорті азійських держав належить невеликій групі нових індустріальних країн, які за останні 30 років перетворилися на великих експортерів промислових товарів. Група нових індустріальних країн Азії неоднорідна за своїм складом. Її ядро складають так звані нові індустріальні країни першого покоління – Південна Ко-

рея, Тайвань і Сінгапур, які встали на шлях експорто орієнтованого зростання у 1960-х роках. Бурхливий розвиток експорту цієї групи держав спирався на стійкі та високі темпи внутрішнього економічного зростання (7% на рік у середньому за останнє десятиріччя). Структурні зрушення у внутрішній економіці завдяки індустріалізації обумовлювали прогресивні зміни в товарній структурі експорту.

На початковому етапі індустріалізації в азійських країнах зовнішньоекономічна співпраця мала велике значення, адже слугувала своєрідним каналом для отримання необхідних технологій. Тому, починаючи від 1950-х рр., у країнах регіону проводили заміщення імпорту, що змінювало його структуру: замість споживчих товарів уже до кінця 1950-х рр. країни імпортували виробниче обладнання, сировину та напівфабрикати. Експорт переважної більшості азійських країн до 1970-х рр. був сировинним зі зростаючою часткою трудомісткої промислової продукції. У 1960–1990 рр. ВВП зростав щорічно менш ніж на 4% порівняно із 5% у Пакистані, 6% в Індонезії, 7% в Таїланді, 6% на Тайвані та 9% в Республіці Корея. Лідери початкового періоду незалежності країни орієнтувалися на «м'яку» соціалістичну модель розвитку, яка ними пов'язувалася із соціальною справедливістю, пропорційним розвитком різних галузей і плануванням. Розглянемо особливості й наслідки процесів модернізації та інформатизації у провідних країнах Південно-Східної Азії.

Розвиток економіки знань у Китаї забезпечується шляхом збільшення інвестицій у людський капітал та підвищення вкладу в розвиток головної порівняльної переваги КНР – практично необмежених ресурсів робочої сили [3]. Економіка цієї країни в останні 30 років постійно зростає, у 2009 р. вона займала третє місце у світі за величиною номінального ВВП (після США і Японії), який становив \$5 020 млрд. За даними 2010 року, Китай випередив Японію за цим показником, а у 2011 р. зайняв друге місце у світі, поступаючись тільки США.

Політика реформ та відкритості, що почала проводитися від 70-х рр. XX ст., дала неочікуваний результат. Поступове і послідовне відкриття економіки, державне регулювання макроекономічних процесів, введення ринкових елементів у систему за загального збереження соціалістичного ладу перетворило Китай із відсталого аграрної країни на розвинуту державу та потенційного світового лідера. Дослідники виділяють чотири етапи в китайських економічних реформах, що розпочалися наприкінці 1970-х років.

Протягом першого етапу (1978–1983 рр.) було проведено сільськогосподарську реформу, підвищено закупівельні ціни, розпочато створення вільних економічних зон, лібералізовано систему матеріального постачання, дозволено операції держпідприємств на вільному ринку. Другий етап (1984–1988 рр.) характеризувався посиленою лібералізацією цін, запровадженням подвійних цін, поширенням приватизації управління (оренди). Відкритість економіки була обмежена з метою захисту національних підприємств. Цей етап завершився збільшенням інфляційних чинників, через що було вжито заходів монетарної стабілізації. Тому на третьому етапі (1989–1990 рр.) здійснено тимчасове повернення до прямих засобів економічного регулювання. Запроваджено інструменти стимулювання експорту та обмеження внутрішнього попиту. Розпочалося зближення регульованих і ринкових цін. У 1991 р. стартував наступний, третій етап, що позначився посиленням ринкової спрямованості економіки та послідовною економічною лібералізацією. Відбулося зближення китайського і міжнародного законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності. У результаті китайські підприємства стали головними суб'єктами в системі управління зовнішньоекономічними зв'язками та ринковою конкуренції. Таким чином, стрімко нарощувалася виробництво всередині країни, що зумовило зростання експорту китайських товарів. Відтак країна вийшла на передові позиції у світі за цим показником. КНР через низьку собівартість товарів і робочої сили, сприятливі кліматичні фактори поступово перетворювалася на «світовий виробничий цех».

На початку XXI ст. Китай стає космічною та ядерною державою. Економіка країни зберігає свою багатокладність. Досвід китайських реформ заслуговує на дослідження стратегії держави щодо стабілізації економічної системи [4].

Економіка Сінгапуру залишається однією з найбільш відкритих і залежних від іноземних інвестицій та світової торгівлі. Як і інші країни Південно-Східної Азії після здобуття ними незалежності, Сінгапур зосередив увагу на постколоніальній трансформації соціально-економічної системи. Створивши базові економічні інститути, країна відносно недовго проводила політику імпортозаміщення, а потім перейшла до практики «наздоганяючого розвитку» на основі широкого залучення іноземного капіталу та орієнтації на зовнішні ринки.

Значні інвестиції в НДДКР забезпечили економіці віддачу в розмірі близько 20%. Найбільш високою була окупність витрат у сфері інформаційно-комунікаційної технології і «науці про життя». Прогресивний розвиток Сінгапуру визначається взаємодією чотирьох факторів: формування нового знання (у Сінгапурі частка витрат на НДДКР зросла від 0,86% ВВП у 1990 до 0,88% у 2010 р.), його доступність (кількість науковців, що припадає на тисячу осіб населення, становила у 2010 році 4,82 і була на 10–15% вищою, ніж у Південній Кореї, Канаді та на Тайвані), поширення (кількість патентів, зареєстрованих у США на душу населення, відображає якість національної інноваційної системи й окупність науки) і застосування. Таким чином, на початку XXI століття Сінгапур був активно залучений у глобальний процес інтернаціоналізації НДДКР. При цьому найбільшого ефекту досягли кілька галузей: електронна, електротехнічна, фармацевтична промисловість і виробництво засобів інформатики. Успішно створюється тут інфраструктура інформаційної та комунікаційної технології – ІКТ.

Як результат, станом на 2012 рік валовий національний продукт на душу населення Сінгапуру – один із найвищих у світі (\$38 972,1). У рейтингу конкурентоспроможності економіка Сінгапуру зайняла у 2011 році 3-є місце (у 2008 році – 5-е місце серед 134 країн, у 2007 році – 7-е місце серед 131 країни, у 2006 році – 5-е місце). У країні розвинені виробництво електроніки (як багатьох відомих європейських, американських, японських компаній, так і сінгапурських, наприклад *Flextronics*), суднобудування, сектор фінансових послуг. Сінгапур – один із найбільших виробників CD-приводів та біотехнологій.

Від 1960-х років Південна Корея також стала азійським лідером економічного зростання, досягнувши значних темпів росту і глобальної інтеграції. За десятиліття між економічними кризами (1997–1998 рр. та 2008–2009 рр.) економіка Південної Кореї показала високі темпи зростання (у середньому близько 4,5%). За абсолютним розміром ВВП Південна Корея зайняла 13-є місце у світі, залишаючись четвертою економікою Азії (після Китаю, Японії та Індії). Економічна динаміка країни у XX ст., як і для інших країн Південно-Східної Азії, базувалася на розширенні зовнішньоекономічних зв'язків. Зокрема, середньорічні темпи приросту експорту в цей період становили близько 14%, а його провідними статтями була продукція машинобудування, хімічної промисловості. Збереження сприятливих тенденцій в економіці Південної Кореї дозволило забезпечити приріст ВВП у 2011 р. на 5%. Динамічний економічний розвиток Південної Кореї пояснюється тісним взаємозв'язком провідних галузей економіки (насамперед автомобілебудування) та активною діяльністю групи інноваційних галузей (електроніка, індустрія ІТ, біотехнології тощо). Основними ознаками стратегії Південної Кореї є використання оновленого інноваційного потенціалу країни, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності економіки. З огляду на це одним із пріоритетних напрямів розвитку стає підтримка освіти та інноваційної системи.

Індія пройшла декілька етапів розвитку. Починаючи з 1947 року, економічна стратегія країни визначалася курсом «змішаної» економіки із переважним розвитком дер-

жавного сектору. Це означало перехід у державну власність промисловості, що виробляє озброєння та військову амуніцію, залізничного транспорту, телеграфного і телефонного зв'язку, атомної енергетики, вугільних шахт, підприємств чорної металургії, літако- й суднобудування. У середині 1950-х років держава взяла під свій контроль розвиток нафтохімічної, фармацевтичної галузей, важко- машинобудування, автодорожньої мережі, виплавку міді, свинцю, цинку та інших кольорових металів, спорудження всіх гірничодобувних об'єктів, виробництво пластмас і синтетичного каучуку. Окрім спрямованості на якнайшвидшу макроекономічну стабілізацію (шляхом зниження зовнішньої заборгованості та бюджетного дефіциту), нова державна політика Індії була націлена на інтеграцію країни у світову торгівлю, залучення іноземних капіталовкладень і усунення обмежень на приватну підприємницьку діяльність. У ході економічної лібералізації приватний капітал істотно розширив свої позиції: уже в 1996 р. частка приватного сектору у ВВП піднялася до 75% (від 41% у 1981 р.). Відбулася поступова відмова від ліцензування, було зроблено різні поступки приватному національному та іноземному капіталу. Реформи, які проводилися поступово й еволюційно (протягом 20 років), привели до істотного зростання економіки. Середній щорічний ріст ВВП в Індії склав у 1990-х роках понад 5%. У 2009 р. ВВП країни, обчислений за паритетом купівельної спроможності, дорівнював \$1,24 трлн. Протягом чотирьох-п'яти років Індія за цим показником вийшла на третє місце у світі. У 1980–1990 рр. спостерігалася парадоксальна ситуація: частка Індії у світовому ВВП стала збільшуватися, а у світовій торгівлі та русі капіталу – продовжувала скорочуватися (у 1950 р. на країну припадало 2% світового експорту, у 1960-му – 1%, а в 1990 р. – лише 0,5%). У 2009 р. обсяг зовнішньої торгівлі Індії зріс до \$388 млрд., а її частка у світовому експорті та імпорті склала 1,4% (у світовій економіці – 5%) [6].

Аналізуючи стратегії економічного зростання провідних країн Південно-Східної Азії, слід відзначити, що період 1990–2000 рр. є найбільш прогресивним і характеризується позитивними економічними показниками, що, своєю чергою, пояснюється інноваційними процесами, інформатизацією, активізацією залучення інвестицій у цей період у зазначених країнах. Економічна модернізація у країнах Південно-Східної Азії мала певні передумови, аналіз яких свідчить про їх подібність до сучасної ситуації в економіці України, щоправда з розривом у 20 років. Позитивний досвід зазначених країн та загальні глобалізаційні технологічні світові процеси вимагають активізації національної економіки.

Висновки. В умовах глобальної конкуренції економічний розвиток країни і стан її спеціалізації визначає інноваційний чинник. Стабільний економічний розвиток забезпечується лише інноваціями, тоді як економічне зростання може демонструвати навіть пасивна до інновацій корумпована економіка. Розвинуті країни усвідомили це першими і через інтенсивне використання інтелектуальних ресурсів створюють для інших країн загрозу технологічного розриву. Проведений аналіз міжнародного досвіду формування структури міжнародної спеціалізації з урахуванням процесів модернізації суспільства, а саме трансформаційних процесів у нових індустріальних країнах (КНР, Індія, Південна Корея), дає можливість стверджувати, що головним державним пріоритетом національної економіки має бути підтримка галузей, що застосовують високі конкурентоспроможні технології і мають високу додану вартість.

Література

1. Глазьев С. Ю. Теория долгосрочного технико-экономического развития / С. Ю. Глазьев. – М.: ВладДар, 1993. – 310 с.
2. Єрохін С. А. Технологічні уклади, динаміка цивілізаційних структур та економічна перспектива України / С. А. Єрохін // Економічний часопис-XXI. – 2006. – № 1–2. – С. 37–43.
3. Бергер Я. Большая стратегия Китая в оценках американских и китайских исследователей / Я. Бергер // Проблемы Дальнего Востока. – 2006. – № 1. – С. 185–190.

4. Островский А. В. Китайская модель перехода к рыночной экономике / А. В. Островский. – М. : Институт Дальнего Востока, 2007. – С. 126.
5. Economic Survey. – Daily : Government of India, 1995. – P. 1–5.
6. Офіційний сайт CIA. – <http://www.nationmaster.com/index.php>
7. Офіційний сайт КНР в Україні. – <http://ua.chineseembassy.org/rus>
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Brown C. Understanding International Relations / C. Brown. – Second Edition. – New York : PALGRAVE, 2001. – 120 p.
10. Stiglitz J. The Causes and Consequences of the Dependence of Quality of Price / J. Stiglitz // The Journal of Economic Literature. – 1987. – Vol. 25. – P. 1–48.
11. Riggs R. E. International Organization and World Politics / R. E. Riggs, C. Plan. – Second Edition. – Belmont : Wadsworth Publisher Company, 1994. – P. 347–352.
12. Hausmann R. Structural Transformation and Patterns of Comparative Advantage in the Product Space [Electronic recourse] / R. Hausmann, B. Klinger // John F. Kennedy School of Government, Harvard University. – Access mode : <http://www.ricardohausmann.com/publications.php>
Стаття надійшла до редакції 14.02.2013

References

1. Glaziev, S. (1993). *Theory of long-term technical economic development*. Moscow: VlaDar (in Rus.).

2. Erokhin, S. (2006). The Technological modes, dynamics of civilization structures and economic prospect of Ukraine. *Economic Annals-XXI*, 1-2, 37-43 (in Ukr.).
3. Berger, Ya. (2006). Big strategy of China in the estimations of the American and Chinese researchers. *Problems of Far East*, 1, 185-190 (in Rus.).
4. Ostrovskiy, A. V. (2007). *The Chinese model of passing to the market economy*. Moscow: Institute of Far East (in Rus.).
5. Economic Survey (1995). *Daily: Government of India*
6. Official site of CIA. Accessed at <http://www.nationmaster.com/index.php>
7. Official site of the Republic of China in Ukraine. Accessed at <http://ua.chineseembassy.org/rus>
8. Official site of the State Committee of Statistics of Ukraine. Accessed at <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Brown, C. (2001). *Understanding International Relations* (2nd ed.). New York: PALGRAVE.
10. Stiglitz, J. (1987). The Causes and Consequences of the Dependence of Quality of Price. *The Journal of Economic Literature*, 25, 1-48.
11. Riggs, R. E., & Plan, C. (1994). *International Organization and World Politics* (2nd ed.). Belmont: Wadsworth Publisher Company.
12. Hausmann, R., & Klinger, B. *Structural Transformation and Patterns of Comparative Advantage in the Product Space*. John F. Kennedy School of Government, Harvard University. Retrieved from <http://www.ricardohausmann.com/publications.php>

Received 14.02.2013

УДК 336.76; 339.7

С. В. Редзюк

кандидат економічних наук, доцент, докторант,
Інститут світової економіки та міжнародних відносин НАН України
redzyuk@gmail.com

ЕВОЛЮЦІЯ ВПЛИВУ ФОНДОВИХ БІРЖ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ СВІТУ

Анотація. У статті розглянуто актуальні питання еволюції та розвитку світового фондового ринку, досліджено специфіку і напрями сучасного прояву нестабільності на фондових ринках різних країн світу. Автором запропоновано низку заходів щодо підвищення ефективності моніторингу фондових бірж світу на базі виявлених сучасних тенденцій міжнародного фінансового ринку.

Ключові слова: фондовий ринок, фондова біржа, світовий фондовий ринок, еволюція фондового ринку.

Е. В. Редзюк

кандидат экономических наук, доцент, докторант,
Институт мировой экономики и международных отношений НАН Украины

ЭВОЛЮЦИЯ ВЛИЯНИЯ ФОНДОВЫХ БИРЖ НА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКУЮ СРЕДУ МИРА

Аннотация. В статье рассмотрены актуальные вопросы эволюции и развития мирового фондового рынка, исследованы специфика и направления современного проявления нестабильности на фондовых рынках разных стран мира. Автором предложен ряд мероприятий по повышению эффективности мониторинга фондовых бирж мира на базе выявленных современных тенденций международного рынка.

Ключевые слова: фондовый рынок, фондовая биржа, мировой фондовый рынок, эволюция фондового рынка.

Yevheniy Redzyuk

Ph.D. in Economics, Associate Professor, Dr. of Sc. Student,
Institute of World Economy and International Relations of the National Academy of Sciences of Ukraine

EVOLUTION OF THE STOCK EXCHANGES INFLUENCE ON THE SOCIO-ECONOMIC ENVIRONMENT OF THE WORLD

Abstract. The article deals with current issues of evolution and development of the world stock market, and examines specific areas of modern manifestations of instability in the stock markets around the world. The author suggests a number of measures to improve the efficiency of monitoring the stock exchange in the world based on the identified current trends of the international market. An establishment of a supranational authority control on the activities of stock exchanges in the world is proposed. This authority could perform the system of risk reduction in world stock markets. It is noted that the work of the International Monetary Fund experts is not fully effective in monitoring the status of macroeconomic indicators of specific countries and the state of stock exchanges development. To improve the assessment of macroeconomic indicators in each country the author proposes the introduction of additional monitoring indicators. Furthermore, it is advisable to reduce the attractiveness of tax havens that distort competitiveness between countries and destabilize activities of stock exchanges.

Key words: stock market; stock exchange; world stock market; evolution of the stock market.

JEL Classification: F21, G15, O16

Постановка проблеми. Сучасні світові фінансово-економічні відносини мають динамічний характер. Процеси глобалізації і лібералізації зумовлюють збільшення інструментів залучення капіталу. Але водночас недалекоглядні, егоїстичні та непрофесійні дії урядів, транснаціональних корпорацій, банків або групи компаній певної сфери діяльності здатні суттєво похитнути макро-економічну стабільність як конкретної країни, так і регіону, або навіть світу в цілому. Прикладом таких дій є сві-

тові фінансово-економічні кризи 1987-го, 1997–1998 рр., 2000-го, 2008–2009 рр. Це вимагає формування конкурентоспроможної та ефективної моделі економічного розвитку, зокрема стимулювання, контролю і регулювання фондового ринку та його інфраструктури. З огляду на це актуалізується необхідність глибоко дослідити еволюцію впливу фондових бірж на соціально-економічне середовище світу і сформулювати пропозиції щодо посилення позитивної сторони цього впливу.